

ומה פכין¹ קטנים שטהורין בזב –

And what if by small jugs which are undefiled by a Zohv

OVERVIEW

The פכין קטנים which derives that מטמא באוהל המת is מפין from ק"ו through a זב which is not טהורין בזב. Our תוספות discusses why are פכין קטנים not מטמא בזב.

- טהורים בזב are פכין קטנים explains that תוספות

שאין יכול ליגע בהם בתוכם מפני שפיהם צר -

Because the זב cannot touch their insides, since their openings are narrow -

ובהיסט² נמי לא מטמא כדפירש בקונטרס³ מה שבא לכלל מגע בא לכלל היסט -

And the פכין קטנים as היסט הזב through טמא can also not become פכין קטנים, whatever can be included in the rule of 'touching', can be included in the rule of היסט -

ושאין בא לכלל מגע כולי -

But whatever is not included in the rule of מגע, etc. cannot be included in the rule of היסט. Therefore the פכין קטנים which do not have טומאת מגע do not have טומאת היסט.

תוספות replies to an anticipated difficulty:

ואף על פי שראוי לנגיעת שער הזב⁴ לא מטמא⁵ משום דבעינן ראוי לנגיעת בשר -

And even though the פכין קטנים are fit to be touched in their insides through the touching of the זב hair, nevertheless it will not become טמא [as רש"י explained], since we require that the item be fit to be touched by the flesh of the זב, and the flesh of the זב cannot enter into the פכין קטנים, therefore the hair is also not מטמא פכין קטנים. The reason the שער הזב is not מטמא מתוכו is -

דטומאת שער נפקא לן⁶ מבשר הזב -

For we derive the טומאה of hair from the טומאה of the flesh of the זב, therefore wherever the flesh is not מטמא, the hair of the זב is also not מטמא.

¹ These פכין קטנים are made of earthenware (כלי חרס), which are מטמא only מאויר from the inside (in its inner airspace), but not by coming in contact with טומאה from the outside.

² היסט means moving; when a זב moves an item (even without touching it or lifting it) it becomes טמא.

³ See "Thinking it over" # 1. ד"ה פכין

⁴ Seemingly since the פכין קטנים can become טמא through the שער הזב, it should be considered ראוי למגע (and therefore also ראוי להיסט), and in any event it is (seemingly) בזב through מטמא.

⁵ The הגהות הב"ח amends this to read; מטמא כדפירש בקונטרס משום. See ודין רש"י ד"ה ודין.

⁶ In והנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו וגו' (ויקרא [מצורע] טו, in פסוק) we derive from ספרא פרשת מצורע פרק ג' that the word וטמא includes the hair and the nails of the זב that they too are מטמא. עד הערב

asks: תוספות

ואם תאמר דבפרק קמא דנדה (דף ה,ב) אמרינן דכלי חרס המוקף צמיד פתיל הניצול באהל המת -
And if you will say; for in the first פרק of נדה, מסכת נדה, we state that an earthenware utensil which is 'tightly covered' so that it is 'protected' in the
from becoming טמא, nevertheless -

אין ניצול במעת לעת⁸ שבנדה⁹ -

It is not 'protected' from become טמא during the previous מעל"ע by a נדה.

asks from an additional source: תוספות

ובהנזקין¹⁰ (גיטין דף סא,ב) נמי פריך בסופו וניחוש שמא תסיטם אשתו נדה -
And also in the end of הנזקין פרק גמרא asks, 'and let us be concerned that perhaps his wife will be מסיט the utensil when she is a נדה' -
אלמא משמע דמטמא בהיסט אף על גב דאין בא לכלל מגע -

It is evident from these two גמרות that a כלי can become בהיסט, even though it cannot become טמא through מגע, since it is מוקף צמיד פתיל. This contradicts what רש"י taught that if it is not בא לכלל מגע it is not בא לכלל היסט.

answers: תוספות

ואומר רבינו תם דצמיד פתיל בא לכלל מגע חשבינן ליה מפני שעומד להפתח -
And the ר"ת replied; that a כלי which is מוקף with a פתיל צמיד is considered that it is מגע בא, since it is intended to be opened; however פכין קטנים will never be wide enough to be touched by a זר from the inside -

anticipates a difficulty with this concept that something which is עומד להפתח is considered בא לכלל מגע: תוספות

ואף על גב דגבי קולית נבילה¹¹ אמר בהעור והרוטב (חולין דף קכ,ב) -
And even though that the גמרא states, in פרק העור והרוטב, regarding the thighbone of a carcass -
דמחוסר נקיבה כמחוסר מעשה דמי ואף על גב שחשב עליה לנוקבה אין מטמא במשא -

⁷ The תורה writes (in יט,טו) [חקת] regarding the טומאה of אוהל המת that הוא טמא עליו טמא הוא; indicating that if it is covered with a פתיל צמיד it does not become המת.

⁸ A נדה is anything she touched or sat, etc. up to twenty-four hours (a מעת לעת) prior to her seeing דם (out of concern that the נדות may have begun earlier).

⁹ If a נדה was מסיט this כלי חרס which was covered with a פתיל צמיד on it (within a מעל"ע prior to seeing דם) the כלי becomes טמא. This כלי is tightly covered, so it cannot come to מגע, טומאת מגע, and nevertheless it is בהיסט.

¹⁰ The ברייתא there states that we may deposit טהורה by an ארץ עם (who is suspect on טהרות), provided that it is in a כלי which is מוקף צמיד פתיל. The גמרא asks but it still can become טמא if his נדה אשתו is מסיט this כלי.

¹¹ The משנה there on כה,א states that a closed נבילה קולית is not ובמשא במגע since we can only touch the bone and not the (flesh of the) carcass. However if the bone was pierced and it is possible to touch the marrow (with one's hair) then the קולית is like a נבילה and is ובמשא במגע.

That if it the קולית was not pierced (it is still whole), it is considered as if it is lacking the action (of piercing),¹² therefore even if he intended to pierce it, it is not מטמא by carrying it¹³ –

תוספות responds:

דהתם סתמא אין עומדת לנקיבה אלא על ידי מחשבתו אבל צמיד פתיל סתמו עומד להפתח¹⁴ –
There by the קולית, generally a קולית is not intended to be pierced; only in this case it is intended to be pierced through his thought, however a פתיל is generally intended to be opened –

תוספות asks:

ואם תאמר מה לפכין קטנים שכן מטמא מאוירן שיכול לתלות שער של מת בפיהן¹⁵ –
מטמא פכין קטנים are פכין קטנים thus; you know why פכין קטנים are פכין קטנים
And if you will say we can refute the ק"ו thus; you know why פכין קטנים are פכין קטנים
since they can become טמא from their airspace, for he can suspend the hair of a corpse in their opening and it will become טמא, however there is no such טמא of airspace by a מפץ. תוספות will now prove that it is possible to insert that hair of a מת in the פכין קטנים –

ובסמוך נמי דיינינן קל וחומר מפכין קטנים דמטמא בשרץ –
פכין קטנים from ק"ו through a מטמא בשרץ is מפץ also rules that a גמרא For shortly
מטמא בשרץ (which are not מטמא בזב and nevertheless) are קטנים –
ואם כן בכעדשה נמי יכול ליכנס בפיו –

Therefore even a שרץ the size of a lentil can enter the opening of קטנים, and certainly a hair can enter it. The question remains that there is a חומרא by קטנים (that it can be פכין קטנים), which does not apply to a מפץ, so how can we derive מפץ from קטנים?!

תוספות answers:

ויש לומר כלי עץ¹⁶ יוכיחו –

¹² The גמרא there actually posed this as a query; whether מחוסר נקיבה is מחוסר מעשה דמי or not, and concludes מחוסר נקיבה. Either תוספות גירסא there (in the conclusion) was מחוסר נקיבה מחוסר מעשה דמי, or תוספות was questioning the option (in the query) that מחוסר נקיבה מחוסר מעשה דמי.

¹³ The question is, תוספות just stated that by a פתיל since it is intended to be opened (eventually), it is considered (מטמא בהיסט), so here too by the קולית since it is intended to be געג (for he intends to pierce it) it should be געג (and therefore it is געג), (מטמא בהיסט), so here too by the קולית since it is intended to be געג (for he intends to pierce it) it should be געג.

¹⁴ Regarding something which is generally presumed to be opened eventually (like a פתיל) we say that it is considered געג (and therefore it is געג); however something which generally is not intended to be opened (or pierced, like a קולית), but rather in this specific case one intends to pierce it, this is insufficient to consider it געג (since as of yet it was not pierced).

¹⁵ See גירסא who deletes the words, שיכול וכו' בפיהן. See רש"י who explains the difficulty with our גירסא.

¹⁶ כלי מתכות (like כלי מתכות) as well. תוספות does not mean only כלי עץ.

And one can say; wooden utensils will prove that even though they are not מאוירן, nevertheless they are מטמא באוהל המת, so too פכין קטנים even though they are not מאוירן, nevertheless they can be מטמא באוהל המת. If you will respond; you know -

מה לשאר כלים שכן נעשין אב הטומאה תאמר במפץ¹⁷ **כולי פכין קטנים יוכיחו**¹⁸ -

Why other כלים (such as כלי עץ or כלי מתכת) **are מטמא באוהל המת because they can become an אב הטומאה**; **can you say that by a מפץ** which can never become an אב (מטמא באוהל)? We will respond that **פכין קטנים will prove** that even though they cannot become an אב הטומאה,¹⁹ nevertheless they become טמא. Similarly **מפץ** even though it cannot become an אב הטומאה, it can become טמא באוהל.

asks: תוספות

ואם תאמר מפכין גדולים מצי גמר²⁰ **דלא מטמא מדרס**²¹ -

And if you will say; we could have derived that מפץ במת is מטמא באוהל **פכין - מטמא מדרס**, **for they are not גדולים**

כדנפקא לן בפרק רבי עקיבא²² (שבת פד,ב ושם) **דכלי חרס אין מטמא מדרס ומטמא טמא מת** -

As רבא derives it in ר"ע that פכין חרס is not מטמא מדרס and nevertheless it is **מטמא טמא מת**, so **מפץ** which is מטמא מדרס is certainly **מטמא טמא מת** -

replies: תוספות

ושמא ניחא ליה למינקט פכין קטנים שטהורין מכל²³ **טומאת זב:**

And perhaps the גמרא preferred to mention פכין קטנים, for they are טהור from any of the טומאת זב even מגע and היסט. Therefore the ק"ו is more powerful.

SUMMARY

מגע do not have טומאת מגע זב even through his hair since there can be no פכין קטנים טומאת by hair either, and therefore by extension there is no בשר

¹⁷ See later on this ד"ה וקמייטי תוס' ד"ה עמוד תוס' ד"ה עמוד that in פ"ק ר"ע we derive that anything which has no במקוה (including a אב הטומאה) cannot become an אב הטומאה [and חרס] מפץ.

¹⁸ If we will then argue שכן מטמאין מאוירן, מה לפכין קטנים שכן מטמאין מאוירן, we will respond עץ יוכיחו and כלי עץ יוכיחו, where לא ראי זה כראי זה וכו' הצד השווה שביניהם שמקבלים טומאה ומטמאין באוהל המת אף אני אביא פכין קטנים שמקבלים טומאה ומטמאין באוהל המת.

¹⁹ See footnote # 17.

²⁰ See 'Thinking it over' # 2.

²¹ כלי חרס means if a זב sits or lies on it. There is no טומאת מדרס by a זב.

²² וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל that אוהל המת (במדבר [חקת] יט,טז) פסוק derives it from the פסוק, indicating that if it is covered with a צמיד פתיל, it is טהור באוהל המת under all circumstances, even if he designated this חרס כלי to be a chair for נדה. Now if כלי חרס is מטמא מדרס, how can the צמיד פתיל protect it from כלי חרס since we have a rule that הטומאה בפני הטומאה? Therefore we must conclude that a חרס is not מטמא מדרס.

²³ However פכין גדולים are מטמא בזב through מגע.

בא לכלל מגע. Something which is generally opened eventually is considered מפיץ (but not something which an individual intends to open). We actually derive מפיץ from a צד השווה of פכין קטנים (which are מטמא מאוירן) and שאר כלים (which can become an אב הטומאה). פכין גדולים are not מטמא במדרס.

THINKING IT OVER

1. כל מטמא בהיסט הזב (since פכין קטנים are not מטמא בהיסט הזב) (רש"י in the name of תוספות).²⁴ Seemingly even if it is מטמא בהיסט, we can still make the פ"ק saying המת באוהל מטמאין במגע הזב מטמאין באוהל המת, so מפיץ which is מטמא באוהל המת is certainly מטמא בטומאת מגע דזב?²⁵

2. Is there טומאת היסט by a מפיץ?²⁶

²⁴ See footnote # 3.

²⁵ See # 78 אוצר מפרשי התלמוד.

²⁶ See # 86 אוצר מפרשי התלמוד.